

Konstnärernas Riksorganisation.

ku.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: ku.kkm@regeringskansliet.se

Dnr Ku2026/00479

Stockholm den 29.09.2026

Remissvar över betänkandet *Ett investeringsprogram för kultur* (SOU 2026:31)

1. Inledning

Konstnärernas Riksorganisation inkommer härmed med synpunkter över betänkandet *Ett investeringsprogram för kultur* (SOU 2026:31).

Betänkandet innehåller förslag om att stärka den privata finansieringen av kultur genom skattereduktion för gåvor och offentlig förstärkning av privata gåvor. Utredningen föreslår bland annat att kultur ska läggas till som ett ändamål för gåvor som kan ge rätt till skattereduktion, enligt 67 kap. 24 & 24 a §§ IL, samt att olika former av matchningsfinansiering ska införas inom ramen för ett investeringsprogram för kultur. Det är viktigt att i sammanhanget notera att det i begreppet kultur innefattas även konstnärliga ändamål (SOU 2026:31 s.60 samt prop. 2013/14:1, s. 303).

Konstnärernas Riksorganisation välkomnar utredningens huvudsakliga inriktning och tillstyrker förslagen i huvudsak. Konstnärernas Riksorganisation vill samtidigt framföra synpunkter om gåvomottagarkretsens avgränsning, risken för snedfördelning inom kultursektorn, beloppsgränserna och begränsningen till penninggåvor.

Konstnärernas Riksorganisation vill emellertid påminna om att den konstnärliga friheten och integriteten är ett grundläggande värde som inte får äventyras av kommersiella intressen.

Vi anser att det i den fortsatta beredningen bör understrykas att *investeringsprogrammet för kultur* inte på något sätt får eller ska kopplas samman med det konstnärliga innehållet.

Konstnärernas Riksorganisation vill i detta sammanhang även peka på sambandet med förslagen i betänkandet Utvidgad avdragsrätt för sponsring m.m. (SOU 2026:5). Enligt förslagen i SOU 2026:5 ska avdragsrätt för sponsring förutsätta att samarbetet är affärsmässigt motiverat och att det förmedlas utåt (SOU 2026:5 s. 81, 118 ff.). För många konstnärliga samarbeten är synlighetskravet svårt att uppfylla, vilket Konstnärernas Riksorganisation även har lyft i sitt remissvar över SOU 2026:5.

2. Beskrivning av Konstnärernas Riksorganisations verksamhet

Konstnärernas Riksorganisation är en ideell förening som företräder cirka 3 500 yrkesverksamma bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare (fortsättningsvis omnämnda som "konstnärer") i Sverige.

Medlemmarna i Konstnärernas Riksorganisation är yrkesverksamma konstnärer som huvudsakligen bedriver sina verksamheter som enskilda näringsidkare eller genom egna aktiebolag. Utredningen konstaterar också att många kulturskapare bedriver sin verksamhet som frilansare, enskilda näringsidkare eller genom mindre aktiebolag (SOU 2026:31 s. 37 f). Många arbetar projektbaserat och är beroende av flera olika finansieringskällor. Eftersom dessa verksamhetsformer inte själva kan godkännas som gåvomottagare får förslagens utformning stor betydelse för i vilken utsträckning enskilda konstnärer kan få del av reformens positiva effekter. Förslagen kan emellertid bidra till vissa nya finansieringsmöjligheter, bland annat genom stöd som förmedlas via godkända gåvomottagare och genom offentlig förstärkning av privata insamlingar.

3. Synpunkter på betänkandet

3.1 Förslaget är välkommet för att stimulera privat givande till kultur

Utredningen konstaterar att Sverige har en förhållandevis låg nivå av privat givande till kulturell verksamhet. För att bredda finansieringen föreslås att kultur ska läggas till som ett ändamål för gåvor som kan ge skattereduktion. Utredningen föreslår även olika former av offentlig förstärkning av privata gåvor, däribland insamlingskampanjer, stöd till mindre insamlingar och löpande förstärkning av större privata gåvor (SOU 2026:31 s. 9 ff).

Konstnärernas Riksorganisation välkomnar förslaget att införa skattereduktion för gåvor till kultur. Möjligheten att stimulera privat givande till kultur kan bidra till ökade resurser för konstnärlig verksamhet och en större mångfald av finansieringskällor.

Konstnärernas Riksorganisation ser även positivt på förslagen om offentlig förstärkning av privata gåvor. De föreslagna systemen för insamlingskampanjer, offentlig förstärkning av mindre insamlingar och löpande förstärkning av större privata gåvor kan komplettera skattereduktionen och skapa finansieringsmöjligheter för olika former av kulturverksamhet.

Konstnärernas Riksorganisation tillstyrker därför utredningens huvudsakliga inriktning. För att reformen ska få avsedd effekt behöver den fortsatta beredningen emellertid särskilt uppmärksamma vilka aktörer som kan ta emot skattereduktionsgrundande gåvor och hur det fria kulturlivet kan få del av de nya finansieringsmöjligheterna.

3.2 Gåvomottagarkretsen riskerar att missgynna enskilda konstnärer

Utredningen föreslår att svenska stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund som har som ändamål att främja kultur eller helt eller delvis bedriver sådan verksamhet ska kunna godkännas som gåvomottagare (SOU 2026:31 s. 125 ff.).

Därutöver föreslås att vissa offentliga aktörer och offentligt ägda aktiebolag som bedriver för allmänheten öppen kulturverksamhet ska kunna godkännas som gåvomottagare (SOU 2026:31 s. 131 ff.).

Utredningen konstaterar samtidigt att privatägda aktiebolag, ekonomiska föreningar, enskilda kulturutövare och verksamheter som bedrivs i enskild firma inte kan inkluderas som direkta mottagare av skattereduktionsgrundande gåvor utan att systemets grundkonstruktion

görs om. Utredningen hänvisar bland annat till risken för att stöd till dessa verksamhetsformer kan gynna enskilda ekonomiska intressen (SOU 2026:31 s. 137 f.).

Konstnärernas Riksorganisation ser positivt på att mottagarkretsen omfattar flera kategorier av kulturverksamhet. Samtidigt bedriver flertalet professionella konstnärer sin verksamhet som enskild näringsverksamhet eller genom privatägda aktiebolag. Dessa aktörer kan inte själva godkännas som gåvomottagare. En givare kan således inte lämna en skattereduktionsgrundande gåva direkt till en enskild konstnärs näringsverksamhet eller privatägda aktiebolag.

Utredningen anger emellertid att en godkänd organisation som har som ändamål att främja kultur även kan främja kultur direkt genom att dela ut stipendier till verksamma kulturutövare eller indirekt genom att lämna bidrag till allmännyttig kulturverksamhet som bedrivs av en annan aktör. Bidrag till aktiebolag och enskilda näringsidkare kan under vissa förutsättningar utgöra ett indirekt främjande av det allmännyttiga kulturändamålet (SOU 2026:31 s. 129 f.).

Konstnärernas Riksorganisation anser att det bör säkerställas att systemets utformning ger enskilda konstnärer en reell möjlighet att delta.

Konstnärernas Riksorganisation vill uppmärksamma att det inom det fria kulturlivet även finns konstnärskollektiv, mindre gallerier och fria scenkonstgrupper som drivs i bolagsform eller som ekonomiska föreningar men som till sin karaktär är allmännyttiga och kulturellt inriktade. Utredningen konstaterar själv att det finns sådana verksamheter men bedömer att de är svåra att inkludera utan att systemets grundkonstruktion görs om (SOU 2026:31 s. 137 f.). Konstnärernas Riksorganisation anser att denna gränsdragningsfråga förtjänar ytterligare uppmärksamhet i den fortsatta beredningen.

3.3 Crowdfunding och projektfinansiering

Utredningen föreslår att en ansvarig myndighet på kulturområdet efter ansökan ska kunna lämna löfte om offentlig förstärkning av gåvor som samlas in genom kampanjer på digitala plattformar för gräsrotsfinansiering (SOU 2026:31 s. 143 ff.). Konkret innebär förslaget att en konstnär eller kulturverksamhet ansöker hos myndigheten om att få matchning för en insamlingskampanj. Myndigheten bestämmer matchningsproportion (utredningen föreslår helst 1:1) och en brytpunkt som insamlingen måste nå. Själva insamlingen bedrivs på en fristående, privat utvecklad digital plattform. När brytpunkten nås betalar myndigheten ut förstärkningen. Om brytpunkten inte nås utgår inga medel. Konstnärernas Riksorganisation välkomnar förslaget om offentlig förstärkning av mindre insamlingar till konst- och kulturprojekt. Förslaget kan skapa nya finansieringsmöjligheter för enskilda konstnärer, konstnärsdrivna initiativ och andra fristående kulturaktörer. Det kan också ge stöd till avgränsade projekt som annars kan ha svårt att få tillgång till mer traditionella finansieringsformer.

Konstnärernas Riksorganisation vill i detta sammanhang framhålla att gräsrotsfinansieringsmodellen har en särskild betydelse för enskilda konstnärer. Utredningens tre föreslagna matchningsmekanismer riktar sig till olika typer av mottagare. Skattereduktionen för gåvor kan endast komma godkända gåvomottagare till del, dvs. stiftelser, ideella föreningar, registrerade trossamfund och vissa offentliga aktörer. Det semiautomatiska matchningssystemet förutsätter att mottagaren har avlönad personal motsvarande minst en årsarbetskraft och riktar sig till gåvor i spannet 1 till 10 miljoner kronor (SOU 2026:31 s. 145 f.). Ingen av dessa två mekanismer är tillgänglig för en enskild konstnär som bedriver sin verksamhet i enskild firma eller genom ett privatägt aktiebolag.

Gräsrotsfinansieringsmodellen är däremot bredare. I förordningsförslaget anges att statsbidrag får lämnas till juridiska personer och enskilda näringsidkare (14 §, SOU 2026:31 s. 25). Detta innebär att en enskild konstnär som bedriver sin verksamhet som enskild

näringsidkare i princip kan ansöka om offentlig förstärkning av en insamlingskampanj för ett konstnärligt projekt. Gräsrotsfinansieringsmodellen framstår därmed som den enda av utredningens mekanismer där enskilda konstnärer direkt kan ta del av den offentliga förstärkningen.

Det är dock oklart i vilken utsträckning denna möjlighet kommer att förverkligas i praktiken. Systemet regleras i förordning med stor delegering till den ansvariga myndigheten, som självständigt bestämmer vilka prioriterade områden som ska utlysas, vilken matchningsproportion som ska gälla och vilken nivå som insamlingen måste nå innan förstärkningen betalas ut (SOU 2026:31 s. 144 f.). Det innebär att systemets verkliga tillgänglighet för enskilda konstnärer i hög grad beror på myndighetens prioriteringar och tillämpning. Det framgår inte heller hur den föreslagna budgeten ska fördelas mellan gräsrotsfinansiering och det semiautomatiska systemet, som ska dela på i genomsnitt 100 miljoner kronor per år (SOU 2026:31 s. 141).

Konstnärernas Riksorganisation anser därför att den fortsatta beredningen bör säkerställa att gräsrotsfinansieringsmodellen utformas så att enskilda konstnärer och småskaliga kulturprojekt har en reell möjlighet att omfattas. Det bör bl.a. tydliggöras att konstnärlig verksamhet som bedrivs i enskild firma kvalificerar som kulturverksamhet i förordningens mening. En rimlig andel av de medel som avsätts för matchning bör öronmärkas för gräsrotsfinansiering så att inte det semiautomatiska systemets större gåvor tränger ut de mindre projekten.

Konstnärernas Riksorganisation anser vidare att villkoren för deltagande måste vara tydliga och proportionerliga. Det bör klargöras vilka krav som ska ställas på mottagare, projekt och digitala plattformar. Kraven bör vara möjliga att uppfylla även för aktörer med begränsade administrativa resurser.

Utredningen framhåller att gräsrotsfinansieringen i första hand ska bedrivas genom digitala plattformar som drivs fristående från myndigheten (SOU 2026:31 s. 144 f.). Vidare bedömer utredningen att insamlingarna ska genomföras via externa plattformar, vilket innebär att det inte finns något behov att bygga upp egna system (SOU 2026:31 s. 160). Som exempel på befintliga plattformar nämns Voordekunst, som har använts i Nederländerna sedan 2010, och Goteo, som använd i Spanien (SOU 2026:31 s. 112 f.). De två nämnda gräsrotsfinansieringssystemen tillämpar en avgift på 8,5 respektive 5-5,5 procent av det insamlade beloppet. För småskaliga kulturprojekt där det insamlade beloppet kan vara begränsat innebär en avgift i den storleksordningen att en påtaglig del av gåvorna aldrig når den mottagande verksamheten. Det framgår inte heller vem som förväntas bära denna kostnad.

Utredningen pekar på utländska plattformar men kartlägger inte den svenska marknaden. Det framgår inte om det finns svenska plattformar med den teknik, det språkstöd och den anpassning till svenska förhållanden som krävs för att systemet ska fungera i praktiken. Om enskilda konstnärer i praktiken hänvisas till utländska plattformar riskerar det att skapa tillgänglighetshinder, inte minst i fråga om språk och betalningstjänster.

Konstnärernas Riksorganisation anser att den fortsatta beredningen bör kartlägga vilka digitala plattformar som kan komma i fråga i en svensk kontext och analysera vilka villkor som bör ställas på plattformarna. Om offentliga matchningsmedel ska vara kopplade till insamlingar via kommersiella aktörer bör det finnas minimikrav på transparens om avgifter, skydd för givare vid insamlingar som inte når upp till brytpunkten och tillgänglighet på svenska. Det bör också analyseras om plattformsavgifterna bör beaktas vid beräkningen av matchningsproportionen så att den offentliga förstärkningen inte urholkas.

3.4 Beloppsgränsernas betydelse för kulturlivet

Utredningen redogör för att skattereduktionen enligt nuvarande regler endast medges om en gåva och det sammanlagda gåvounderlaget uppgår till vissa lägsta belopp. För fysiska personer måste en gåva uppgå till minst 200 kronor vid ett och samma tillfälle och det sammanlagda gåvounderlaget till minst 2 000 kronor per år. För juridiska personer måste en enskild gåva uppgå till minst 2 000 kronor. Utredningen bedömer samtidigt att det högsta gåvobelopp som kan ligga till grund för skattereduktion bör höjas väsentligt och förordar ett tak på en miljon kronor (SOU 2026:31 s. 69 f och 138 f).

Konstnärernas Riksorganisation anser att beloppsgränserna bör bedömas mot bakgrund av kultursektorns varierande finansieringsmönster. Vissa verksamheter kan attrahera enstaka stora donationer, medan andra är beroende av ett stort antal mindre gåvor. Inom det fria kulturlivet kan även relativt små belopp vara avgörande för att ett projekt ska kunna genomföras.

Konstnärernas Riksorganisation vill vidare uppmärksamma att det semiautomatiska matchningssystemet förutsätter gåvor i spannet 1 till 10 miljoner kronor för att utlösa offentlig förstärkning (SOU 2026:31 s. 145 f.). Den nedre gränsen på en miljon kronor innebär att alla gåvor under detta belopp diskvalificeras från matchning, oavsett hur värdefulla de är för den mottagande kulturverksamheten. Den norska förebild som utredningen hänvisar till hade en väsentligt lägre tröskel på 100 000 norska kronor (SOU 2026:31 s. 100). Konstnärernas Riksorganisation ifrågasätter om den föreslagna nedre gränsen är motiverad och anser att den fortsatta beredningen bör överväga ett lägre gåvospann för matchning, förslagsvis från 100 000 kronor, för att inte utesluta den typ av medelstora gåvor som är mest realistiska för många kulturverksamheter och gåvolämnare.

Konstnärernas Riksorganisation anser sammanfattningsvis att beloppsgränsernas effekter bör följas upp. Det är viktigt att systemet i sin helhet utformas så att även mindre gåvor får genomslag och att systemet för offentlig förstärkning av mindre insamlingar ges tillräckliga resurser.

3.5 Endast kontanta gåvor omfattas

Utredningen anger att endast gåvor i pengar kan ge rätt till skattereduktion. Gåvor av konstverk, föremål eller annan egendom omfattas således inte av förslaget (SOU 2026:31 s. 53).

Konstnärernas Riksorganisation noterar att detta följer det befintliga systemets uppbyggnad men att begränsningen får särskilda konsekvenser inom kulturområdet. Inom bild- och formkonsten förekommer gåvor av konstverk, samlingar, arkivmaterial och annan kulturell egendom. Utredningen uppmärksammar att skänkta föremål och annan värdefull egendom förekommer inom kulturområdet, bland annat vid konstmuseer, men att denna typ av givande inte omfattas av underlaget för skattereduktion (SOU 2026:31 s. 157 ff). Konstnärernas Riksorganisation anser att sådana gåvor kan ha ett betydande kulturellt och ekonomiskt värde samt bidra till att konst bevaras och görs tillgänglig för allmänheten.

Konstnärernas Riksorganisation har förståelse för att gåvor av egendom väcker frågor om bland annat värdering, äkthet och administration. Begränsningen till penninggåvor bör ändå uppmärksammas när skattereduktionen utvidgas till kulturområdet. Konstnärernas Riksorganisation anser därför att regeringen bör analysera om det på längre sikt finns förutsättningar att införa skatteincitament även för vissa gåvor av konstverk eller annan kulturell egendom.

3.6 Uppföljning av fördelningseffekterna

Utredningen föreslår att insatserna ska samlas inom ett investeringsprogram för kultur och anger att programmet bör genomföras under en inledande fyraårsperiod och därefter utvärderas (SOU 2026:31 s. 123 f.).

Konstnärernas Riksorganisation instämmer i att reformen bör följas upp med särskilt fokus på dess fördelningseffekter. Det är inte tillräckligt att endast mäta det sammanlagda värdet av de gåvor som lämnas. Uppföljningen bör också visa vilka kategorier av mottagare och delar av kulturlivet som faktiskt får del av medlen. Särskilt bör följas hur gåvorna fördelas mellan offentligt styrda institutioner, stiftelser, ideella föreningar och det fria kulturlivet. Även den geografiska fördelningen, olika konstområden, gåvornas storlek och användningen av offentlig förstärkning av mindre insamlingar bör uppmärksammas.

Om reformen främst visar sig gynna redan resursstarka mottagare bör regeringen överväga justeringar som förbättrar tillgängligheten för mindre och fristående aktörer.

4. Sammanfattning

Konstnärernas Riksorganisation tillstyrker i huvudsak förslagen i SOU 2026:31 om skattereduktion för gåvor till kultur och offentlig förstärkning av privata gåvor. Konstnärernas Riksorganisation välkomnar ambitionen att stärka och bredda kultursektorns finansiering.

Konstnärernas Riksorganisation anser att gåvomottagarkretsens avgränsning sannolikt kommer att missgynna enskilda konstnärer, konstnärsdrivna initiativ och andra fristående kulturaktörer. Regeringen bör därför analysera vilka åtgärder som behövs för att även dessa ska kunna få del av reformen.

Konstnärernas Riksorganisation anser vidare att kraven på mottagare, projekt och mindre insamlingar bör tydliggöras och att systemet bör utformas så att även enskilda konstnärer och mindre projekt utan organisatorisk uppbackning kan omfattas. Beloppsgränsernas konsekvenser för mindre projekt bör följas upp och offentlig förstärkning av mindre insamlingar bör ges tillräckliga resurser.

Konstnärernas Riksorganisation anser att begränsningen till kontanta gåvor får särskilda konsekvenser inom kulturområdet, där bidrag i form av konstverk och annan kulturell egendom förekommer.

Konstnärernas Riksorganisation vill framhålla att gräsrotsfinansieringsmodellen är den enda av utredningens mekanismer där enskilda konstnärer direkt kan ta del av den offentliga förstärkningen. Det bör säkerställas att systemets utformning ger enskilda konstnärer en reell möjlighet att delta och att en rimlig andel av matchningsmedlen avsätts för gräsrotsfinansiering. I detta sammanhang bör också närmare utredas vilka krav som ska ställas på digitala plattformar för insamlingen för att säkerställa såväl tillgänglighet av sådana plattformar som säkerhet för användarna. Utöver detta bör också adresseras vem som ska bekosta sådana privata plattformars avgifter.

Konstnärernas Riksorganisation anser slutligen att reformen bör följas upp med särskilt fokus på hur gåvor och offentlig förstärkning fördelas mellan olika mottagare, konstområden och delar av landet.

Konstnärernas Riksorganisation
Eva Månsson
Verksamhetschef